

EN EL CENTENARI DE XENIUS (1881-1954)

“La meitat dels catalans l’anomenen “Xènius” i l’altra meitat Eugeni d’Ors. Els primers en parlen amb un deix de melangia, com d’un amic perdut. “Xènius” contagià al país l’entusiasme per la cultura, va inventar el noucentisme, que era la religió de la mesura i dels cànons, oposada a l’arrauxament “modernista””.

“Durant molts anys, cada mati, en llevar-se, els nous catalans es desdjunaven amb el “Glosari” de “Xènius”, ple de notícies i de consignes...”

Però, arran d’una forta tramuntana “en la qual i a la una bufaven l’enveja de molts col·legues, la gelosia d’alguns polítics, la megalomania del glossador i la seva incapacitat de comportar-se com a bon funcionari, el defenestraren (con ha dit un biògraf) de la Direcció d’Instrucció Pública de la Mancomunitat, des de la qual havia impulsat una pila de coses exemplars, com eren l’Institut d’Estudis Catalans, la Biblioteca de Catalunya, l’Escola de Bibliotecàries, etc.”

(Paràgrafs deguts a Andreu Avel·lí Artís. De “Retrats de Ramon Casas”).

I aleshores, tal volta aconsellat pel despit, Ors es passà a la cultura castellana. Continuà escrivint el **Glosari**, a Madrid.

I, anys després, retornà al bell escenari de “La Ben Plantada”. Vingué a morir al seu Penedès...

***

Ens plau, en el seu Centenari, transcriure algunes de les seves Glosses (1906-1910). (Arran del 25è aniversari de la mort, QUADERN n.º 12, publicà un article -“De Xenius a Eugeni d’Ors”, per Joan Ripoll).

LA GALERIA DE CATALANES FORMOSSES

Doncs, si: m’hi faig fort. I ben seriosament. He seguit rumiant-la,

Caricatura del Glossador, per Agu

aquella pensada d’una **Galeria de catalanes formoses**. I mentre més voltes hi dono, i mentre més anem avançant en temps de primavera, més va aquella guayant-me l’amor.

Imagino per a la realització alguna cosa així: -Un cop a l’any, els nostres pintors tindrien una festa de pàtria, art i galanteria.- No la tenen els poetes? No la tenen, a hores d’ara, els músics, també? ¿Per què no, els pintors? -Aquesta festa consistiria en la celebració d’uns Jocs, d’un concurs. Algú -que bé podria ser l’Ajuntament de Barcelona, antic protector d’insti-

tucions consemblants- destinaria una quantitat per a premi i adquisició d’el **més artístic retrat d’una bella dona catalana**. -Foren així dos els elements a atendre en la tria: formosor del model; valor d’art de l’obra pictòrica. Crec útil subratllar això, que allunya el perill de certes mortificacions possibles... -Amb el primer quadro premiat naixeria la Galeria, el futur Museu. I quin Museu! El més bell de tots. Regal dels ulls, del sentiment, de la intel·ligència, del record, del sentit social, del patriotisme, de l’enter viure. Cosa única al món, i en tot el món

ES UNA GENTILESA

GESTORIA ADMINISTRATIVA
Codina

Advocat Cirera, 32

Tels. 7259322 - 7259532 - 7259721 - 7260164 - SABADELL

anomenada, i si, més tard, seguida en exemple, encara dispensadora de més glòria sobre el nom gloriós de la gloriosa ciutat inicial.

Vet aquí quelcom d'impreable que pot assolir-se a ben mòdic preu. Vet aquí un projecte sobre el qual l'humil Glosador agrairia que aquells nostres homes de bon parlar, el pa de paraula dels quals ens sosté i enriqueix l'espiritual viure, hi diguessin la seva

ELS PESSIMISTES

Juli Renard, el gran prosador francès, és l'inventor del següent apòleg que, de memòria, cito:

"Travessa un ocell els aires, anunciant desgràcia.

Agafó l'escopeta i mato l'ocell...

...L'ocell tenia raó".

Generalitzable.

Magnífic procediment contra els pessimistes.

Es rendeix homenatge a la seva lògica. Es destrueix el seu efecte.

Ahir jo me'n recordava, escoltant com en una penya recollida de cafè, parlaven uns vells, vagament catalanitzats -inútils-, del motlle trist.

Ah, una escopeta.

CORONES

Ja els aparadors de les botigues de flors artificials s'omplen de corones de mort.- Em penso que l'art de les corones de mort va perdent molt, a Barcelona, a mesura que es complica. Abans eren simplement lletges les que es veien. Ara són ridícules. Ara són màquines de draps i filferro, brutes ja d'abans d'embrutar-se. -Si jo fos mort, i em dediquessin una d'aquestes corones, tindria aprehensió d'encomanar-me les malalties dels vius.

DE LES BELLES ARTS

Ahir va tancar-se l'Exposició de Belles Arts. Ha romàs oberta durant un semestre; i encara això és molt per a una Exposició. Perquè les Exposicions són el nostre existir, mers "episodis". I les Belles Arts -encara, malgrat de la progressiva esteticització del viure modern- altres "episodis".

...Hi ha ànimes poruges, que temen que amb la inevitable victòria futura del socialisme o, si voleu, del civilisme al món, anirà l'art de cap a un extre, de ruïna. -No. Al contrari. Jo veig talment la Ciutat futura, que en ella tots els moviments seran regulats artísticament, sien Belles Arts.

La primera de les Belles Arts, serà la Vida.

La segona, serà el Pensament.

La tercera, el Sentiment.

La quarta, la Lògica.

La quinta, l'Ètica.

La sisena, el Mètode.

La setena, la Gimnàstica.

La vuitena, l'Abillament.

La novena, la Urbanitat.

La desena, la Urbanització.

La onzena, la Domesticitat.

La dotzena, la Domesticació.

La tretzena, l'Art de les Cerimònies.

La catorzena, l'Art de les Festes.

La quinzena, l'Arquitectura.

Només en arribar en aquest punt, podrà començar-se a parlar d'Escultura, Pintura, Música i Poesia...

I cal dir que això de la Ciutat futura, pot també entendre's de la ciutat interior present.- Perquè és deure de cadascú, construir-se dins ell mateix, a mesura del possible, una ciutadania -una tan selecta ciutadania com aquella que desitgi per als seus néts.

***

I de la seva Glosa "De com el glosador es diu Xenius", n'espigolem, com a cloenda d'aquest treball d'homenatge, uns fragments.

"Xenius viu, millor, nia, en el cos mortal d'Eugeni d'Ors. Dic que nia perquè només hi fa unes petites estades, de descans i de creació, entre dos llargs viatges. De cada viatge reporta a son niu un record, que diem **Glosa**. I el cos mortal de d'Ors trasllada les **Gloses** escrites al paper, i el nom oblidable de l'Ors les signava.

"Però ja és temps que l'engany cessi. Donem a l'Ors el que és de l'Ors i a Xenius el que és de Xenius"...

Treball de transcripció per
RICARD SIMÓ i BACH

LA FAUNA DEL VALLÈS OCCIDENTAL

(Catàleg i estudi biològic)

Vicenç Bros -ornitòleg-, Jordi Miralles i Joan Real -biòlegs- realitzaren un treball el qual els fou premiat per la Caixa d'Estalvis de Sabadell, arran del concurs per a l'adjudicació d'ajuts del treball per a la realització d'estudis socioeconòmics i culturals de l'any 1979.

Enguany els tres joves autors sabadellencs han editat aquest curós i interessant llibre, amb pròleg d'Antoni Jonch i Cuspinera, Director Tècnic del Parc Zoològic de Barcelona, del qual transcrivim: *"Al llarg del treball s'endevina una metodologia correcta, verídica i plena de neguits, sempre orientats al perfeccionament, a la trobada de l'inèdit i del recull directe en un insistent treball de camp"*.

Els autors, en llur introducció, ens diuen que "es sentiran més satisfets si el present estudi serveix de plataforma per a futurs treballs més específics i concrets, a fi i efecte que la nostra fauna no sigui una gran desconeguda".

És aquesta una obra força interessant, en la qual s'hi aplega un bon recull de fotografies i esquemes, esmentant-s'hi més de trescentes espècies de vertebrats que poblen el nostre Vallès Occidental.

Cal felicitar aquests tres joves i estudiosos autors, desitjant que aquesta obra els serveixi efectivament, de plataforma per a nous treballs.

□

Es una gentilesa de

CAU D'ART
SABADELL

Sant Cugat, 9 i Sant Jaume, 4 B
Tel. 726 07 35 SABADELL

